

Jonas Sjöstedt om kriget i Ukraina 2022-23

När Ryssland den 24 februari 2022 anföll grannlandet Ukraina vacklade åtskilliga inom vänstern betänkligt – detta var ett krig som inte passade in i den världsbild som de sedan länge byggt upp, där USA var den stora (ende?) fienden.¹ Var man dessutom okunnig om den historiska utvecklingen som ledde fram till den fullskaliga invasionen², då låg det nära till hands att se Ukraina som ett verktyg för USA-imperialismens strävanden att splittra och trycka tillbaka Ryssland, och godta det ryska narrativet enligt vilket Rysslands angreppskrig i själva verket var ett försvarskrig mot USA/Väst.

Även bland de som åtminstone i ord tog avstånd från Putins ”speciella militära operation” fanns många som inte var beredda att stödja Ukrainas väpnade försvarskamp.³ På detta sätt kom man i praktiken att gå Putins ärenden, eftersom vägran att stödja ukrainarnas kamp för sitt oberoende från Ryssland – även med vapen – i praktiken är ett stöd till Putins strävan att krossa och annektera Ukraina.⁴

I motsats till många andra vänsterskribenter och -företrädare, även inom V, så förstod Jonas att anfallskriget inte bara hotar Ukraina, utan även Sveriges och hela Europas säkerhet, liksom demokratin och freden i världsmåttstock. Därför protesterade han genast mot V:s ursprungliga avståndstagande till vapenstöd till Ukraina. Hans resoluta ståndpunktstagande bidrog otvivelaktigt till att V snabbt korrigerade sin från början avvisande hållning.⁵

De följande artiklarna från 2022-23 publiceras med tillstånd av författaren.

Martin F

Innehåll

Vänsterns ansvar för Ukraina.....	1
Låt Ryssland betala återuppbyggnaden av Ukraina.....	3
Vänstern måste ta ställning mot rysk imperialism.....	4
Kazakstan bryter sig loss från Rysslands klor.....	6
Jag blir provocerad – för mig är Putin en fascist.....	8
Hon hjälper Ukrainas miljontals flyktingar.....	13
Ukraina kämpar för frihet – men tågen går.....	14
”Det skapar samhörighet när man blir anfallen”.....	16

---

¹ Det gäller i synnerhet många med rötterna i maoismen, som redan på 1970-talet godtog ”supermaktsteorin” och ”teorin om de tre världarna”, där man med hänvisningar till Maos teori om motsättningar slog fast att huvudmotsättningen i världsmåttstock var mellan de två supermakterna (Sovjet och USA) å ena sidan och resten å den andra. Uppgiften för övriga länder och folk blev därmed att förenas i kampen mot de två supermakterna. Efter en tid ändrades detta så att enbart det ”socialimperialistiska” Sovjet utsågs till huvudfiende. Och efter Sovjets sammanbrott övertog USA den rollen. Enligt denna uppfattning är karaktären av de stater som finns på ”rätt sida” i huvudmotsättningen (t ex mullornas Iran, eller Putins Ryssland) i stort sett ointressant, dvs man bortser från detta när det gäller att bilda allianser.

² Se t ex [Majdanupproret 2013-14](#) av Peter Johnsson och [Annekteringen av Krim och upproret i östra Ukraina 2014](#) av undertecknad. Se även lästipsen allra sist.

³ Oksana Dutchak: [10 förskräckliga vänsterargument mot det ukrainska motståndet](#)

⁴ Aktuellt uttalande av ryske TV-profilen Vladimir Solovjov: [Ryssland ska ta hela Ukraina](#) (Youtube)

⁵ Se [Jonas Sjöstedt går emot partiet i vapenfrågan](#) (Aftonbladet 28/2 2022), [Jonas Sjöstedt starkt kritisk till V-beslutet](#) (SvD 28/2), [Krismöte i V om vapen till Ukraina](#) (Flamman 1/3) och [Dadgostar: Vi hade fel om vapen till Ukraina](#) (Aftonbladet 2/3 2022)

Vänsterns ansvar för Ukraina

Dagens Arena 4/3 2022

Ett viktigt syfte med Sveriges alliansfrihet är att vi ska kunna ta ställning mot förtryckare och invasioner oavsett vem som är angripare, skriver Jonas Sjöstedt.

En av 1930-talets stora vattendelare i europeisk politik var det spanska inbördeskriget. Den spanska högern och militären gjorde ett kupp försök mot den demokratiskt valda vänsterregeringen. Försöket att störta den spanska demokratin med våld möttes av motstånd från den spanska arbetarrörelsen och den internationella vänstern. Följden blev ett flera år långt inbördeskrig.⁶

Avgörande för fascismens seger i inbördeskriget var omfattande militär hjälp från det nazistiska Tyskland och det fascistiska Italien. Samtidigt vände de västerländska demokratierna Spanien ryggen, landet fick inte importera de vapen man behövde och frivilliga förbjöds att resa till Spanien för att försvara republiken.

Efter **Francos** seger sänkte sig det fascistiska mörkret och terrorn över Spanien för flera årtionden framöver. **Hitler** och **Mussolini** drog slutsatsen att demokratierna i väst inte skulle göra motstånd mot fascismens expansion. Tysklands annektering av Österrike och inmarsch i Tjeckoslovakien följde. Vi vet inte hur historien hade sett ut om fascismen hade hejdat i Spanien, men vi vet hur det slutade när det inte skedde, i andra världskrigets ohyggligheter och tiotals miljoner döda innan fascismens och nazismens framfart hade hejdat.

Skillnaderna mellan Spanien 1936 och Ukraina 2022 är förstas stora. Men det finns också likheter. Diktaturen Ryssland invaderar idag demokratin Ukraina. Ukraina har folkrätten på sin sida, de har rätt att försvara sig. Om Ukraina ska överleva som fritt land så är de helt beroende av aktivt stöd från omvärlden, från oss.

Om Rysslands expansion inte stoppas här så kommer sannolikt fler länder att drabbas. Belarus är redan omvandlat till en rysk vasallstat. Moldavien och Georgien har redan områden av sina länder som är de facto ockuperade av Ryssland. De har all anledning att oro sig för sin framtid om Ryssland tillåts besegra Ukraina.

Stegget att anfälla Natoländer är betydligt större och farligare för Ryssland, men jag förstår oron i våra baltiska grannländer. **Putins** agerande är varken rationellt eller förutsägbart. I förlängningen handlar det också om Sveriges säkerhet. Vi har all anledning att bidra med det vi kan för att Rysslands expansion stoppas redan i Ukraina.

Putin är en despot som leder en kleptokrati där han och hans lierade oligarker plundrar landets rikedomar för att berika sig själva medan vanliga ryssars sociala och ekonomiska utveckling liksom klimatomställningen har fått stå tillbaka. Den lögnaktiga ryska retoriken är fylld av grumliga tankar om Rysslands "rätt" att bestämma över andra och postsovetisk revanschism. Det är en form av auktoritär högnationalism som vänstern måste bekämpa var den än uppstår. Putin föraktar allt det som vänstern står för, från demokratiska val och fria fackföreningar till hbtq-rättigheter och social jämlikhet.

Att stödja Ukraina och landets rätt att försvara sig innebär att ta ställning, men det innebär inte att vi behöver ta ställning för Nato. Tvärtom visar det starka svenska engagemanget för Ukraina att det går alldeles utmärkt att stödja en demokrati som kämpar mot en invasion utan att för den skull vara med i Nato. Natoländerna agerar inte heller på samma vis, det är ingen slump att det är Natoländerna Turkiet och Ungern som inte vill sätta press på Ryssland,

⁶ Se t ex [Om spanska inbördeskriget](#) av A Hagström.

Erdoğan och Orbán har betydande likheter med Putin. Sverige gör klokt i att istället fördjupa samarbetet med länder som man delar syn med, Natoländer eller ej.

För vänstern är ett viktigt syfte med Sveriges alliansfrihet att vi ska kunna ta ställning konsekvent mot förtryckare och invasioner oavsett vem som är angripare. Det gäller Ryssland och Ukraina, det gäller Kina och Taiwan, det gäller USAs invasion av Irak och Turkiets krig mot de kurder som besegrade IS. Vår alliansfrihet ger större möjligheter att konsekvent agera för folkrätt och demokrati. Med Natomedlemskapet kommer politiska lojaliteter med andra Natoländer, men Sveriges roll måste vara att kunna höja rösten både mot såväl Erdoğan som Putin.

Inom vänstern finns en skepsis mot militarism, övertro på militära lösningar och överdriven nationalism, det är en sund grundinställning. Men det finns situationer då människor och stater måste försvara sig. Där är vi nu.

På längre sikt kvarstår målet om nedrustning och goda relationer med Ryssland, men så länge Putin sitter kvar vid makten kommer det inte att vara möjligt. Nu krävs istället konkret stöd till Ukraina och en stärkt svensk försvarsförmåga. Detsamma gäller vapenexporten.

Jag avskyr den svenska vapenexporten till länder som Förenade Arabemiraten, Saudiarabien och Turkiet. Den gör oss medansvariga för regimer som använder vapen för förtryck och som bombar civila. Jag önskar att vi en gång kan upphöra med all vapenhandel. Men för mig är det ett långsiktigt mål.

Ett starkt svenskt försvar är nödvändigt i dagsläget, men det kräver såväl import som export av vapen som en viss inhemsk vapentillverkning. Vi har rätt att försvara oss precis som Ukraina har rätt att försvara sig. Om vi hade behövt försvara oss mot ett angrepp idag hade vi uppskattat om Ukraina hade bistått oss på alla vis.

Det är en stor tillgång för vårt land att det finns en enighet från höger till vänster för att stödja det kämpande Ukraina. Men det finns också några uppgifter som vänstern bör ta på sig som sina i detta läge.

Vi bör göra allt vi kan för att upprätthålla kontakten och stärka den demokratiska oppositionen och fredsrörelsen i Ryssland. Oppositionen i landet är satt under hård press med förbud mot organisationer och nedstängning av fria medier. Vi bör söka alla vägar vi kan för att stödja dem. De bär fröet till en framtida nödvändig förändring av Ryssland efter Putins fall.

Vi bör konsekvent argumentera emot svensk Natomedlemskap och de som försöker hetsa in oss i militäralliansen. Våra möjligheter att bedriva en trovärdig värdebaserad utrikespolitik är störst som alliansfritt land. Listan över länder där USA har stöttat statskupper, diktaturer och massakrer är förskräckande lång.

Vi hör inte hemma i samma militärallians som Turkiet som konsekvent trampar på demokrati och folkrätt. Natos strategi bygger på möjligheten att använda kärnvapen, vi bör verka för att de ska avvecklas. Stora avgörande vägval i säkerhetspolitiken bör inte hastas fram i krissituationer. Ska Sverige sedan lämna Nato om Trump åter blir president i USA? Vi står inför en ny Nato-debatt, den måste få ta tid och kräver folklig förankring.

Den ryska kleptokratin bygger sin styrka på exploatering och export av kol, olja och gas. Trots alla sanktioner mot Ryssland så fortsätter exporten av fossila bränslen inte minst till EU. Ett stopp för den ryska gas- och oljeexporten skulle ha avgörande betydelse för att sätta press på Ryssland. Samtidigt skulle den påskynda den helt nödvändiga och brådskande klimatomställning som vi står inför. Länder kan ställa om sina energisystem och sin produktion snabbt om det krävs, och nu krävs det.

Vi vet inte hur detta krig kommer att sluta. Det kan bli en långvarig blodig ockupation av Ukraina, miljoner flyktingar och ett nytt kallt krig. Det kan bli ett nederlag för Ryssland och i förlängningen Putins fall.

Vi vet inte, men vi vet att vi kan påverka det och att vi har en skyldighet att bistå det kämpande Ukraina.

Låt Ryssland betala återuppbyggnaden av Ukraina

Dagens Arena 18/5 2022

Vi kan fortfarande öka stödet till Ukraina och på så vis bidra till att befria landet så att kriget når ett slut. Kostnaderna för återuppbyggnaden bör helt bäras av Ryssland, skriver Jonas Sjöstedt.

Rysslands krig mot Ukraina har inte gått enligt Putins planer. Ukraina slog tillbaka Rysslands försök att snabbt inta Kiev. Runt Charkiv har ukrainska styrkor pressat tillbaka ryssarna och i Donbass har de ryska styrkorna kört fast. Putin missbedömde såväl Ukrainas motståndsvilja som omvärldens reaktioner. Det ukrainska motståndet har varit hårt och beslutsamt, de ryska truppernas insatser har varit svagare än väntat. Den ryska militären har visat sig vara betydligt mindre effektiv än vad omvärlden trott och de ryska förlusterna av soldater och krigsmaterial har varit betydande. Med omvärldens sanktioner mot Ryssland och den ekonomiska och militära hjälpen till Ukraina ser en rysk seger i kriget allt mer avlägsen ut. För det har vi alla anledningar att vara tacksamma. Ukrainas seger är avgörande för landets existens, viktig för hela Europa och ett nödvändigt bakslag för den ryska imperialismen. Det kommer att ta lång tid för Ryssland att återuppbygga sin militära förmåga.

Vi kan fortfarande öka stödet till Ukraina och på så vis bidra till att befria landet så att kriget når ett slut. Det handlar inte bara om att ta emot flyktingar och att ge ekonomisk och militär hjälp. Importen av fossila bränslen som olja, gas och kol från Ryssland till EU måste upphöra så fort som möjligt. Den exporten är Putinregimens ekonomiska livsnerv och EU är den största importören. Idag flödar fortfarande enorma summor till Ryssland som betalning för exporten av olja och gas. Vår egen bekvämlighet får inte sättas före möjligheten att påskynda Rysslands nederlag, spara människoliv och få ett slut på kriget.

Men även om kriget går dåligt för Ryssland så har priset varit enormt högt för Ukrainas befolkning med tiotusentals dödade och skadade och fler än sex miljoner människor på flykt. Till det kommer den enorma materiella förödelsen. De urskillningslösa ryska bombningarna har förstört bostäder och skolor, broar, industrier och kommunikationer. Det kommer att kosta hundratals miljarder kronor att återuppbygga landet. En sådan återuppbyggnad är nödvändig för Ukrainas framtid och för att flyktingar ska kunna återvända. Stödet till Ukraina måste fortsätta även efter kriget. Kostnaderna för återuppbyggnaden bör helt bäras av angriparen, Ryssland.

Det kan framstå som väl optimistiskt att tro att dagens Ryssland ska vara berett att betala ett enormt krigsskadestånd till Ukraina. Men omvärlden har möjligheter att få in pengarna. En särskild införselskatt, en tull, bör införas på all export från Ryssland av gas, olja och kol när handeln åter tillåts efter krigets slut. En sådan avgift har diskuterats och föreslagits av amerikanska think tanks, EU-företrädare och av svenska ekonomer som Lars Calmfors och Martin Ljunge. Ljunge föreslår att intäkterna ska gå till klimatinvesteringar i EU. Ett bättre alternativ kan vara att intäkterna går till en fond som oavkortat används till återuppbyggnaden av Ukraina. [Martin Ljunge påpekar \(SvD 9/5\)](#) att Europa har betalat 400 miljarder kronor till Ryssland för gas- och oljeimport sedan krigets början. Han föreslår en importavgift på 50 procent av priset för olja och 20 till 25 procent för gas. En tull på rysk export av gas och olja kan betala hela återuppbyggnaden av Ukraina.

Vår egen bekvämlighet får inte sättas före möjligheten att påskynda Rysslands nederlag, spara människoliv och få ett slut på kriget.

Skulle en sådan avgift fungera? Ja, det mesta tyder på det, särskilt om EU också kan få med sig andra europeiska länder, USA, Kanada och de länder i Asien som tagit ställning för Ukraina som Japan, Singapore och Sydkorea. Det är länder som också har varit betydande köpare av rysk olja och gas. Lyckas det så är de länder som importerar den absoluta merparten av oljan och gasen från Ryssland delaktiga. Sverige bör driva ett sådant förslag inom ramen för EU och i andra internationella fora.

Kan inte Ryssland bara exportera till andra länder som Kina? Det är inte helt enkelt, infrastrukturen med pipelines, terminaler och fartyg finns helt enkelt inte på plats och tar många år att bygga upp. Rysslands infrastruktur för export av olja och gas är uppbyggd för att gå västerut. Andra importörer som Kina och Turkiet skulle dessutom ha ett intresse av att hålla ned sin egen energinota när Ryssland inte längre kan få ut världsmarknadspriser för sin export. Rysslands förhandlingsläge kommer att vara mycket dåligt.

Fördelarna med en tullavgift för rysk energi som går till att återuppbygga Ukraina är uppenbara. Ukrainas återuppbyggnad får en säker finansiering och det är förövaren, Ryssland, som får stå för notan. Det skulle sätta ett exempel för Ryssland och bidra till att landet avhåller sig från liknande aggressioner i framtiden. Efter ockupationerna av Donbass och Krim i Ukraina, Abchazien och Sydossetien i Georgien samt Transnistrien i Moldavien har omvärldens press och sanktioner mot Ryssland varit otillräckliga. De misstagen får inte göras om.

Ryssland har inte så mycket val, landet är helt beroende av exporten av olja och gas. Med en tullavgift skulle de få mycket mindre betalt vilket betyder lägre inkomster för landets oligarker och mindre pengar till att åter rusta landets militär efter kriget. Men viktigast är att Ukraina åter kan bygga upp sitt samhälle och landets ekonomi.

Jonas Sjöstedt

PS. Det finns många lärdomar att dra av kriget i Ukraina när det kommer till vår egen beredskap och vårt försvar. Betydelsen av den ukrainska järnvägen kan inte underskattas. Trots ideliga ryska bombningar så har tågen fortsatt rulla i Ukraina. Tåg har kunnat ledas om, förstörda ledningar och spår har reparerats snabbt. Med de ukrainska tågen har flyktingar kunnat lämna stridszoner samtidigt som förnödenheter, vapen och förstärkningar har gått åt andra hållet. Den ukrainska järnvägen har stor kapacitet, den är gammaldags men robust och har ett par hundra tusen anställda. Hur många dagar skulle vårt eget nedskurna och sönderprivatiserade järnvägsunderhåll klara samma prövning? **DS.**

Vänstern måste ta ställning mot rysk imperialism

ETC 8/7 2022

Det är helt nödvändigt att Rysslands imperialistiska invasion av Ukraina inte lyckas, därför måste vänstern ställa sig bakom ett massivt och uthålligt stöd till Ukraina – inklusive stöd med vapen. Men ingenting blir bättre av att Sverige går in i Nato, skriver Jonas Sjöstedt.

Den ryska imperialismen har långa traditioner. Det ryska tsarväldet växte under ett par hundra år genom militär expansion och underkuvande av andra folk. Det var inte bara andra slaviska folk som underkuvades, balter, georgier, armenier, uzbek, turkmener och många andra infogades i det enorma ryska väldet. När nationalismen vaknade i slutet på 1800-talet och Ryssland sedan förlorade första världskriget försökte flera nationer frigöra sig. De baltiska länderna lyckades fram till 1941. För flera andra blev det nationella oberoendet ännu mer

kortvarigt. I Ukraina slogs en armé ledd av Nestor Machno för en anarkistisk rådsrepublik. I Georgien upprättades mellan 1918 och 1921 en progressiv demokratisk republik som sedan invaderas av den unga sovjetstaten. Det ”ryska inbördeskriget” som bröt ut efter bolsjeviker-
nas maktövertagande hösten 1917 var inte bara ett krig mellan ryska röda och vita. På de vitas sida stod en rad utländska makter som Storbritannien och USA, när kriget var över hade de röda återtagit kontrollen över flera av de nationer som försökt frigöra sig.

Världsbilden som satte sig

Sovjetunionen spelade en helt avgörande roll för att besegra nazismen. Efter andra världskrigets slut expanderade sovjetväldet, de baltiska länderna återockuperades, områden som tidigare tillhört Polen, Finland, Tjeckoslovakien, Tyskland, Japan och Rumänien blev sovjetiska. Sovjet kontrollerade dessutom en rad länder i öst- och centraleuropa i en sovjetstyrd intressesfär. Polen, Ungern och andra ”kommunistländer” saknade folkligt stöd för det nya styret. Diktaturen, och ytterst de sovjetiska stridsvagnarna, var garanten för sovjets inflytande och den intressesfär som kollapsade med Berlinmurens fall och Sovjetunionens sammanbrott för drygt 30 år sedan. Det kalla kriget var inte bara en kamp mellan två politiska och ekonomiska system, det var också en konflikt mellan ryska och amerikanska maktcentrum.

På den internationella arenan gav Sovjet ofta stöd till befrielseörelser och progressiva rörelser som arbetade mot diktaturer och för nationellt oberoende. Samtidigt gav USA stöd till diktaturer i Latinamerika och Asien och höll apartheidregimen i Sydafrika under armarna. USA såg hellre politiska diktaturer som i Chile, politiska massmord som i Indonesien eller terrorbombningar som i Vietnam än nya vänsterstyrda länder.

För stora delar av vänstern blev imperialismen lika med USA:s imperialism. Det är en världsbild som fortfarande präglar några delar av vänstern som har haft svårt att se den ryska imperialismen. Det finns exempelvis små grupper till vänster som försvarar den ryskstödda Assaddiktaturen i Syrien.

Putin föraktar vänstern

Putins styre i dagens Ryssland är nationalistiskt, auktoritärt och reaktionärt. Ryssland är en kleptokrati, landets enorma naturresurser plundras av oligarker och Putins klick. Propagandan är nationalistisk och präglad av grumliga idéer om Rysslands ”rätt” att styra andra folk och länder och upprätthålla en intressesfär av nationer som de kan dominera. Det är en fortsättning på den ryska imperialism som fanns både under tsartiden och sovjettiden.

Putin föraktar allt det som vänstern står för, från fria fackföreningar och social jämlikhet till feminism och hbtq-rättigheter. Det är därför helt naturligt att Putins allierade i Europa återfinns bland extremhögern och rasisterna.

Ställda inför den brutala ryska aggressionen mot Ukraina måste vänstern ta tydlig ställning för folkrätt och demokrati, mot den ryska imperialismen. I Norden har vänsterpartierna varit mycket tydliga i sitt ställningstagande för Ukraina. Rösterna till vänster som försökt ursäka eller relativisera Rysslands agerande har dessbättre varit få i vår del av världen, men så ser det inte ut överallt.

Det är helt nödvändigt att Rysslands imperialistiska invasion av Ukraina inte lyckas, därför måste vänstern ställa sig bakom ett massivt och uthålligt stöd till Ukraina, inklusive stöd med vapen. Ukraina valde inte det här kriget, ansvaret för konflikten villar på Ryssland. En kommande fred måste slutas på villkor som Ukraina kan godta.

Ibland är våld nödvändigt

Den ryska imperialismen måste besegras i detta krig, tankarna på en rysk intressesfär måste avvisas. Det är en existentiell fråga för Ukraina, men i förlängningen även för länder som Moldavien och Georgien. Det handlar om att upprätthålla folkrätt och en civiliserad säkerhetsordning i Europa. I förlängningen handlar det också om vår säkerhet. Det vore också det bästa för Rysslands framtid.

Innebär detta att högern och vänstern är överens? Nej, långt därifrån, vänstern har en egen viktig roll att spela i stödet för Ukraina och debatten om kriget. Krig skapar förenklingar, nationalism och propaganda, vänsterns uppgift är att kunna hålla flera tankar i huvudet samtidigt.

När vänstern kritiserar rysk imperialism och samtidigt kritiserar USA:s och Natos misslyckade krig i Irak och Afghanistan så är vi konsekventa. När vi kritiserar Nato-landet Turkiet för dess förtryck av oppositionen och attacker på grannländernas är vi konsekventa. Till skillnad från högern kan vi inte bortse från andras imperialism när vi tar ställning mot Ryssland och för Ukraina.

Inom vänstern finns en sund skepsis mot militarism, nationalism och upprustning. Vi vill inte att vanligt folk ska offras i imperialisternas krig eller ogenomtänkta militära äventyr. Att försvara sig med mot en angripare med våld är en yttersta utväg. Men ibland är det nödvändigt som i Spanien på 30-talet, mot nazismen i andra världskriget eller i Ukraina idag. Detta perspektiv är viktigt att behålla.

Nato-medlemskap ökar spänningar

Ryssland lever på exporten av gas och olja. Samtidigt som stödet till Ukraina har varit stort så har EU:s import av fossila bränslen från Ryssland fortsatt. Detta indirekta stöd till Putins krig och detta hyckleri måste få ett slut. Ett totalt importstopp av ryska fossila bränslen kommer att leda till att Rysslands nederlag påskyndas.

Ukraina är en ung demokrati som är långt ifrån perfekt. När landets regering genomför svepande förbud mot oppositionspartier, slår sönder arbetsrätten och trycker tillbaka rysk kultur så bör det kritiseras av vänstern. Men själva förutsättningen för den debatten är att Ukraina får det stöd som krävs för att slå tillbaka det ryska angreppet.

Ett Nato-medlemskap för Sverige hjälper inte Ukraina. Däremot kommer det att öka spänningen och upprustningen i vår del av Europa. Det är pinsamt att se Nato-anhängarna krypa för Erdogan och Turkiet för att komma med i Nato. Erdogan och Putin är samma andas barn, att blunda för eller anpassa sig till Turkiets övergrepp och förtryck kan aldrig vara ett alternativ för vänstern.

Antiimperialismen är en god vänstertradition. Idag är det Ukrainas frihet och nationella oberoende som hotas, att ta ställning för Ukrainas frihet måste vara en självklar ståndpunkt för vänstern.

Kazakstan bryter sig loss från Rysslands klor

ETC 3/6, 2023

Jonas Sjöstedt har besökt Kazakstan och hittat tecknen som visar att Putins makt över sin närmaste intressesfär minskar.

Det är en varm junieftermiddag på republiktorget i Almaty. Barnfamiljer köper glass och vänner dricker iste på de moderna kaféerna. Men trapporna upp mot stadshuset är avstängda. Byggnaden renoveras fortfarande efter de våldsamma kravallerna i januari 2022.

På ytan är det idag lugnt i Kazakstan. President Kassym-Jomart Tokayev sitter kvar men hans regering har fått gå. Protesterna 2022 utlöstes av stigande gaspriser. Blixtnabbt spred sig demonstrationer. Det finns ett stort folkligt missnöje med bristande demokrati och enorma klassklyftor i ett land rikt på olja och gas. Men mycket tyder också på att oroligheterna var del av en intern maktkamp, kanske ett kupp försök, inom landets maktelit. Politiken domineras av ekonomiska egenintressen, korruption, regionala lojaliteter och familjeband.

Stadshuset i Almaty, Kazakstan. Bild: Jonas Sjöstedt

I januari 2022 klev Putin in och backade upp Tokayevs styre. Ryska fallskärmssoldater sattes ut runt om i landet för att skydda viktig infrastruktur. Även tadjikiska, vitryska, armeniska och kirgiziska trupper deltog i den ”fredsbevarande operationen” under militäralliansen CSTO:s flagg. När lugnet hade lagt sig hade ett par hundra personer dött, demonstranter fängslats och många flytt landet.

För ett par veckor sedan gick Wagnergruppens styrkor mot Moskva i ett misstänkt kupp försök. Men president Tokayev var inte beredd att backa upp Putin som tack för stödet 2022. Istället beskrev han det hela som en intern rysk uppgörelse.

Uttalandet är ett av flera tecken på att Kazakstan aktivt minskar sitt beroende av Moskva. Kazakstans ledning går en balansgång där de inte stöder Rysslands anfall mot Ukraina samtidigt som handeln med Ryssland fortsätter. Hundratusentals ryska krigsvägrare har sökt sig till Kazakstan. En del har rest vidare, många stannar. De är välutbildade och smälter in i ett land där många talar ryska. Ryssland försöker värva centralasiatiska soldater till kriget i Ukraina, men Kazakstans regering förbjuder sina medborgare att strida för Ryssland.

Kazakstan är fortfarande ekonomiskt beroende av Ryssland men alltmer handel sker med länder som Kina, Tyskland och Turkiet. Målet är att öka det egna manöverutrymmet, en långsam men målmedveten politik. Andra tydliga tecken är att det kazakiska språket används allt mer. Kazakiskan byter dessutom alfabet från det ryskt kopplade kyrilliska till det latinska. Ryska och sovjetiska namn på gator och orter byts ut mot kazakiska. På TV sänds dramaproduktioner som handlar om kazakisk frihetskamp mot ryskt inflytande och förtryck sedan tsarväldet.

Under sovjettiden blev kazakerna en minoritet i sitt eget land. Många kazaker dog av svält under 30-talet. Situationen påminde om den stora svälten i Ukraina. Samtidigt flyttade många

ryssar in. Andra grupper som volgatyskar tvångsförflyttades eller sattes i gulag. Efter att Kazakstan blev självständigt 1991 flyttade många ryssar tillbaka medan den kazakiska befolkningen växte. Idag är kazakerna åter i tydlig majoritet i landet.

Men Kazakstan är knappast på väg att vända Ryssland ryggen. Banden mellan länderna är starka, inte minst ekonomiskt. Snarare försöker Kazakstan balansera olika regionala makters inflytande mot varandra. Handeln med Kina ökar snabbt, Kazakstan har blivit ett transitland för kinesiska varor. Kina vill gärna köpa olja och gas. Men många kazaker ser med misstro på hur muslimer som uigurer och kazaker diskrimineras i västra Kina.

Nyligen var tyske presidenten Steinmeier på besök i Kazakstan. Kritiken mot demokratiska brister var försiktig. Istället berömde presidenten landets avskaffande av dödsstraff. Tyskland vill gärna importera olja och gas från Kazakstan. I Centralasien är Kazakstan den i särklass största ekonomin och en stor importör av ett flertal varor.

Rysslands överfall på Ukraina innebär inte bara att angriparen isoleras allt mer från västvärlden. Kriget har också fått Putin att tappa greppet över länder som Armenien och Kazakstan, tidigare ryska allierade. Nyligen hade de fem centralasiatiska ledarna ett eget toppmöte med Kinas president Xi – utan Ryssland. President Tokayev nobbade det senaste internationella ekonomiska forumet i St Petersburg. När Ryssland försvagas och isoleras ökar Kazakstans utrymme för en mer självständig politik. Det utrymmet verkar de ha bestämt sig för att använda.

Jag blir provocerad – för mig är Putin en fascist

Tidningen Vi 6/6 2023

Jonas Sjöstedt lämnade partiledarrollen för ett helt annat liv – i Vietnam. Här skriver han om den svåra tiden efter avhoppet och dagarna i Hanoi där han inte kan sluta tänka på "fascisten Putin".

Jag kliver ut i trädgården när solen går upp, trots den tidiga morgonen är det redan varmt. I trädgården fågelsång, från templet i närheten hörs gonggongar och böner, i bakgrunden stadens brus.

Jag tar en tur bland blomkrukor och rabatter med kaffekoppen i hand, ser hur chilin blommar, vilka tomater som bör skördas och nyper av några blommor som blommat över. Familjen sover fortfarande, det är helg. Men även på vardagarna är jag den som vaknar först, kokar kaffet och ser till att de trötta tonåringarna inte missar skolbussen.

De andra i familjen är lediga på helgen och sover länge. För mig flyter vardag och helg ihop, det är samma rutin. Jag dricker kaffe och läser nyheter från Sverige, Ukraina och Vietnam. Sedan används morgonens timmar till skrivande. Några dagar tidigare har jag skickat in manus till en ny bok till förlaget, min fjärde sedan jag lämnade Sverige och politiken. När jag tryckte iväg texten efter en sista genomläsning kändes det bra. Nu någon dag senare kommer tvivlet. Tänk om texten inte duger? Tänk om förlaget tycker att det är skröp? Alltid detta tvivel, det kommer smygande som en objuden gäst. Det var samma sak efter partiledardebatter och kongresstal. Men jag motar tillbaka tvivlet på samma sätt som jag gjorde då, man kan bara göra så gott man kan, arbeta hårt och lära av sina misstag.

Två unga backpackers från Stockholm har hört av sig. En av dem har jag stött ihop med några år tidigare, på Saltoluokta fjällstation. Nu reser han runt i Vietnam med sin flickvän, de undrar om jag har tid att ses för en lunch eller en kaffe. Vi går till mitt favoritställe för bun cha, en maträtt typisk för Hanoi. Det är risnudlar, sallad, örter och grillat fläskkött i en buljong med

fisksås, till det de vietnamesiska vårrullarna nem. En portion kostar 40 000 dong, motsvarande 17 svenska kronor.

Vi sitter på de låga plaststolarna på cementgolvet och talar om deras resa runt landet, om hur Vietnam är som samhälle och om läget hemma i Sverige. De är öppna och nyfikna, väl pålästa men med många frågor. Många backpackers tycker om Vietnam, det är billigt och säkert, landskapet är ofta bedövande vackert, det är annorlunda och vänligt. Hanoi är en stad full av karaktär med trånga gränder, gamla hus, sjöar och alléer. Visst hänger det propaganda-affischer med hammaren och skäran längs gatorna, men censuren, enpartistaten och de politiska fångarna är inget som turisterna märker av. Istället är det den frenetiska trafiken, den snabba ekonomiska utvecklingen och framtidstron som många slås av.

Vi pratar om Sverige. Vi delar samma oro inför ökad rasism, otillräcklig klimatpolitik och hårda ekonomiska tider nu när många har svårt att få pengarna att räcka till elräkningar, hyra och mat. Vi oroas över ett samhällsklimat där det extrema och intoleranta allt mer ses som normalt. Sverige är ett rikt land och en stabil demokrati. Vietnam är en diktatur som är på väg att lämna fattigdomen bakom sig, men ett land där många fortfarande lever enkla hårda liv. Ändå är det i Sverige som stämningen präglas av frustration och pessimism medan vietnamesiska ungdomar tillhör de mest optimistiska i världen.

I gränderna i Hanois gamla stadsdel vimlar det av turister. Under pandemin var det mer stilla, då hade vi Vietnam för oss själva, gränserna var stängda för att hålla viruset ute. Nu fikar eller lunchar jag flera gånger i månaden med unga svenskar på genomresa. De ser Vietnam som landet är idag.

Jonas Sjöstedt i Hanoi. // Foto: Privat

En annan grupp resenärer som hör av sig är de äldre, de som var FNL-are, de som sålde *Vietnambulletinen* och samlade in pengar när de var unga. Nu är de pensionärer med grått hår. För dem är Vietnam historia, deras egen ungdoms historia och en historia av antiimperialism

och frihetskamp mot amerikaner och fransmän. Historia om ett litet folk som under ett enormt lidande besegrade kolonialmakter och ockupanter. Vietnamrörelsen och Vietnamkriget, som i Vietnam kallas det amerikanska kriget, präglade en generation unga svenskar och förändrade det svenska samhällsklimatet.

Men hur blev det sedan? Det är det de undrar. De är stolta över solidariteten med Vietnam men känner sig ofta osäkra inför vad det sedan blev av landet som de känt så starkt för. En del har svårt att få ihop det. De hårda åren med hunger, internationell isolering och fattigdom efter kriget är historia. Ekonomin växer så det knakar, en liten nyrik elit drar ifrån den hårt arbetande befolkningsmajoriteten. De susar förbi i sina dyra bilar och märkeskläder. Korrup-tionen är en förbannelse för vanliga vietnameser, alla vet att pengar rinner ned i fickorna på högre tjänstemän och partitoppar. Utländska storföretag öppnar nya fabriker, här tillverkas kläder, skor, elektronik och IKEA-möbler för hela världen. Vilda strejker är relativt vanliga, men fria fackföreningar tillåts inte.

Få pratar om kriget, man blickar framåt. Relationen med USA är god, utrikesminister Blinken har precis besökt Vietnam. Det är Kinas inflytande som vietnameserna är oroliga för. De brukar se fundersamma ut, de gamla FNL-arna.

Hemma efter lunchen fortsätter jag med nästa skrivprojekt, en bokrecension. Kohei Saitos bok *Marx in the anthropocene*. Texten kräver koncentration, abstraktionsnivån är hög. Saito lyfter fram de gröna delarna av marxismen som han vill förena med miljö- och klimatrörelsens tänkande. Han hävdar att ständig tillväxt och kortsiktigt vinsttänkande inte går att förena med att rädda klimatet. Det är spännande och utmanande, men ibland väl teoretiskt. I Japan där Kohei Saito är professor har hans böcker sålt i stora upplagor till en ungdomsgeneration som oroar sig över klimatförändringarna och som drömmer om något mer än att lojalt arbeta övertid för något storföretag.

Jag skördar sallad och basilika i trädgården, vi äter pasta med pesto till middag. Jag somnar innan barnen, det gör jag nästan alltid.

Värmen håller i sig med temperaturer en bit över 30 grader. Tiden för sockerärtor och en del sorters sallad är över, det är för varmt. På vintern i Hanoi får jag försöka odla det som hör till sommaren i Västerbotten. Men mangoträdet och avokadon ger skugga i trädgården.

Ann, min fru, är ambassadör. Jag håller mig på behörigt avstånd från hennes arbete. Kontakter med vietnamesiska motparter, svenska företag och nationaldagsmottagningar är hennes upp-gift, inte min. Att sköta trädgården, planera för fler solpaneler och ha kontakt med barnens skola är min planhalva. Jag håller mig där.

Men den här dagen är lite ovanlig, idag ska hela familjen följa med till ett hotell där muslims-ka länders ambassader i Hanoi har bjudit in för att fira Eid. Det är mer en familjefest med massor av mat och högtid än diplomati.

Ambassadörer från länder i hela världen är på plats. Det ukrainska ambassadörsparet sitter bara några meter från Rysslands ambassadör. De talar inte med varandra. Jag går fram till Oleksandr och Irina från Ukraina och samtalar en stund om den förväntade ukrainska offensi-ven. Med den ryska ambassaden i Hanoi har Sverige inte längre några kontakter, inga inbjud-ningar skickas, inga möten hålls. Däremot bjuds ukrainarna hela tiden in till möten där Sverige deltar. Rysslands överfall på Ukraina får konsekvenser även i Vietnam.

Vietnams regering tassar försiktigt runt kriget i Ukraina. Man vill helst inte ta ställning. I de vietnamesiska nyheterna är rapporteringen om Ukraina sporadisk. Ryssland, och tidigare Sovjetunionen, är en gammal allierad som hjälpte Vietnam. Flera av Vietnams äldre ledare

utbildades i Sovjet. Vapnen i den vietnamesiska militären är till stor del importerade från Ryssland.

Även i delar av befolkningen märks proryska stämningar. Jag har råkat ut för det mer än en gång när jag diskuterat kriget med vietnamesiska bekanta. ”Ni tror att ett krig i Europa är hela världens problem, men ni tror inte att världens problem är Europas problem” eller ”Västvärlden hycklar, se bara på hur ni agerar när det gäller Irak eller Palestina”. Så kan det låta. På stan har jag sett enstaka ryska flaggor eller Z-märken på vietnamesiska jackor. Andra vietnameser känner för Ukraina.

I Hanoi gamla stadsdel och på turistorterna hör jag ofta ryska. En del av dem jag möter är säkert unga män och familjer som lämnat landet för att inte tvingas delta i kriget. Andra är tillfälliga turister som äter gott och solbadar på Vietnams stränder medan rysk militär bombar civila i Kharkiv och Kherson.

Jag blir provocerad, jag kan inte hjälpa det. Jag följer kriget i Ukraina varje dag. Ibland känner jag mig som en MÖP (militärt överintresserad person) trots att jag i grunden är skeptisk till militarism och överdriven nationalism. Nu sitter jag och följer truppflyttningar runt Bachmut och attacker mot ammunitionsdepåer i Luhansk. Ukraina måste vinna det här kriget för att få en rimlig fred, och vi måste hjälpa dem. Det är en överlevnadsfråga för Ukraina, viktigt för Europas säkerhet. Ett nederlag för Putin vore även det bästa för Rysslands framtid. För mig är Putin en fascist och en tjuv som har plundrat sitt eget land.

När jag känner mig provocerad får jag påminna mig om att skilja på regimen och det ryska folket. Jag reste från Umeå till Hanoi i höstas och passerade Uzbekistan och Kazakstan samtidigt som mobilisering skedde i Ryssland. Unga ryssar som inte ville kriga mot Ukraina vällde in över gränserna till grannländerna. Jag träffade dem överallt, i parkerna, i butikerna och på tågen. Många kom ensamma, andra med vänner, familjen eller flickvännen. Alla hade de en historia att berätta, på några dagar hade de tagit ett beslut som förändrat deras liv. De hade tagit ställning mot kriget och hade inte en aning om när de kunde återvända till sitt hemland igen. Många var väldigt unga, några såg ut som min tonårsson. Vad hade jag gjort om jag hade varit en rysk pappa med en son som skulle skickas till fronten för att döda ukrainare? Jag hade nog bett honom fly och försökt hjälpa honom att lämna landet.

I eftermiddagssolen cyklar jag och min dotter till en pub vid sjön. Där träffas nordiska familjer som har barn på samma skola. Under lång tid har det funnits svenska lärare och undervisning i svenska i Vietnam. Sverige var en stor biståndsgivare till Vietnam, under en rad år på 1980-talet var vi allra störst. Det ordnades förskola och skola för biståndsarbetarnas barn såväl i Hanoi som vid pappersbruket i Bai Bang som byggdes med svenska biståndsmedel. Många äldre vietnameser minns Sverige som en gammal vän som fanns där när det var som svårast. Nu finns det bara tre svenska barn kvar i Hanoi som läser svenska i skolan, två av dem är mina.

Det är vardagsmorgon. Jag vaknar vid sex på morgonen och ser min bild i badrummets spegel när jag borstar tänderna. Med skägget, rynkorna och det uttunnade håret blir jag allt mer lik min far som jag minns honom. Han gick bort för mer än 20 år sedan, var trött och sliten på slutet, blev sjuk och dog några år innan han skulle gått i pension. Jag börjar närma mig den åldern.

När jag ser min 15-åriga son är det som att se en kopia av mig själv i samma ålder, han är lång, smal, blond och allvarlig. Det är inte så att mina 15-åringar alltid vill hänga med sin pappa, men nästan varje gång de vill det så har jag tid för dem. Hälsan och barnen vägde tungt när jag slutade som partiordförande, ett uppdrag som jag verkligen tyckte om. Men jag ville sluta i tid. Sluta för att få tid för min familj.

7.25 har barnen och Ann lämnat huset för skola och arbete. Lugnet sänker sig. Det är tid för skrivande. När jag kör fast tar jag en tur i trädgården. Jag äter lunch med en god vän från Berlin som också bor i Hanoi. Jag strosar förbi ett av flera gamla tempel i min stadsdel.

Vietnameserna har många traditioner. Folktro, seder och religion lever sida vid sida. Årets stora högtid är Tet, det vietnamesiska nyåret. Nu lever vi i kattens år, det är ett bra år säger de som jag frågar, men inte riktigt lika bra som drakens eller tigerns år. Men det finns olika åsikter om saken. En del män vill inte gifta sig med en kvinna som är född i tigerns år, de sägs ha stark vilja och vara frispråkiga. Tidpunkten för när man gifter sig eller köper ett hus kan avgöras av kalendern och månen. Ett nytt hus ska välsignas av munkar för att inte drabbas av olycka. Man hedrar och minns avlidna släktingar på deras dödsdag. Det offras mat vid altaret i hemmet och papperskopior på sedlar eller kläder eldas upp för att de ska ha det bra där på andra sidan.

När det är halv eller fullmåne vallfärdar folk till templen i min stadsdel. Man tänder rökelse och offrar frukt, kex eller sedlar. Men även ett paket cigaretter eller några burkar öl fungerar bra. Längs gatorna framför templen sitter spåmän med långa skägg, de är klädda i vackra röda sidendräkter. Många fnyser åt spåmännen. Men astrologi och månkalendern spelar en stor roll i många vietnamesers vardag, genom att låta spå sig kan man undvika framtida olyckor.

Det är lätt att avfärda en del traditioner som vidskepelse. Men är vi inte mer lika än vi först tror? Jag berättade för en god vän att jag hade varit sjuk, men att jag fått snabb hjälp på Norrlands universitetssjukhus i Umeå. ”Jag hade änglavakt”, sa jag till min vän. Hon såg helt oförstående ut, ”änglar, vad är det?”. Snart hade jag trasslat in mig i en lång förklaring om kristna små änglar som sitter på molnen och vakar över oss, och som kan ingripa i våra liv. Min vän såg bara mer frågande ut. Jag insåg hur konstigt det jag sa måste låta för henne. ”Lite som goda andar” försökte jag förklara. ”Jaså, goda andar, men då förstår jag precis, det har vi i Vietnam också” sa min vän med ett självklart leende.

På eftermiddagen ringer *Aktuellt* från Stockholm. De undrar om jag vill vara med i kvällens sändning och diskutera Nato. Ett ögonblick är jag på väg att tacka ja, genom huvudet far argumenten och tankarna på vad jag skulle vilja säga. Jag tvekar. När *Aktuellt* sänds i Stockholm är klockan två på natten i Hanoi, det är inte min tid på dygnet. Men viktigast av allt, det är inte min uppgift längre, det är andra som ska ta den plats i debatten som jag hade förut. Så jag tackar nej, igen.

Att sluta som partiledare var inte helt enkelt, det var som om tempot och reflexen att agera och ge mig in i debatten fanns kvar i kroppen. Som att jag fortsatte springa, men nu utan sammanhang, utan mark under fötterna. Det tog minst ett år innan jag hade landat på ny mark. Jag slutade formulera svar i mitt inre på alla de möjliga frågor som kunde ställas till mig. Jag behöver inte vara helt uppdaterad om det senaste i politiken. Men intresset för politiken, för klimatet, jämlikheten och vad som händer med Sverige finns kvar och är oförminskat. Jag slipper eviga möten, konflikter och den offentliga exponeringen, politikens avigsidor. Jag kan skriva om politiska frågor och stå i valstugan som en av många andra. Jag är fortfarande med, men på ett annat vis.

Det är bra så.

Hon hjälper Ukrainas miljontals flyktingar

ETC 22/8, 2023

Svenskan Karolina Lindholm Billing hade varit chef för FN:s flyktingorganisation UNHCR i Ukraina i mindre än ett år när Rysslands fullskaliga invasion startade i februari 2022. På kort tid blev miljoner människor flyktingar och behövde hjälp.

– Vårt stöd ger flyktingar hopp om att kunna återvända hem.

Även när kriget var som svårast och ryska styrkor stod i Kievs förorter var Karolina Lindholm Billing kvar i Ukraina och ledde arbetet. Hon reser oavbrutet runt i Ukraina för att träffa internflyktingar, höra deras berättelser och se till att den internationella hjälpen når fram till de som behöver den.

Det talas inte lika mycket längre om internflyktingarnas situation i Ukraina, hur ser det ut idag?

– Ungefär fem miljoner ukrainare är fortfarande flyktingar inom landet. De flesta av dem befinner sig i östra delen av Ukraina, de vill vara så nära sina hemstäder som de flydde ifrån som de kan vara. Det visar på deras starka vilja att återvända hem så snart det är säkert och möjligt.

– Det finns också hundratusentals internflyktingar som riskerar att bli kvar i de områden de flytt till på lång sikt. De har flytt från städer som Bachmut som är totalförstörda eller städer som Ukraina är långt ifrån att befria idag. De har sökt skydd i västra Ukraina i städer som Lviv där de slår sig ned. En del av dem försöker komma till insikt om att de kanske inte kommer att kunna återvända hem. Deras framtid och deras barns framtid finns kanske i städer i västra Ukraina. De måste söka bostad och arbete på lång sikt. Det är svårt känslösamt och ekonomiskt betungande för många.

– En del av de fem miljoner internflyktingarna bor i särskilda center, ”collective centres”. Det kan vara studentbostäder som gjorts om till boende för internflyktingar. Där bor ofta de som är mest utsatta socioekonomiskt, det kan vara folk med rörelsehinder eller äldre som inte har ekonomiska möjligheter att hitta egen bostad. Utöver de som är flyktingar inom landet så är många miljoner andra i behov av humanitär hjälp. FN beräknar att nästan 18 miljoner ukrainare är i behov av humanitär hjälp under 2023.

– UNHCR beräknar att ytterligare omkring sex miljoner ukrainare är på flykt i grannländer eller länder som Sverige.

Vad gör UNHCR i Ukraina?

– Vi arbetar gemensamt med andra FN-organisationer och frivilligorganisationer med att ge olika former av humanitärt stöd. Vi stöder både internflyktingar och de som bor kvar vid frontlinjerna där strider fortfarande pågår. Vi hjälper personer som drabbas av robotattacker och missiler i städer som Kiev, Lviv eller Odessa.

– UNHCR bidrar till den gemensamma humanitära responsen på tre områden. Vi ger till exempel gratis juridisk rådgivning till människor som förlorat ID-handlingar och andra dokument. De kanske inte har papper på att de äger ett hus som har förstörts och som de vill ha kompensation för att återuppbygga. Vi ger psykosocialt stöd. Vi hjälper äldre att gå till socialkontoret. Vi hjälper också till med boende. Vi delar ut det vi kallar ”emergency shelter kits”, det är paket med tio olika artiklar som människor behöver för att snabbt reparera hem som skadats. Det är presenning, masonit för att täcka fönster som förstörts så att man skyddar hemmet från väder och vind. I områden som är lite längre från frontlinjen hjälper vi till att

reparera tak, fönster och dörrar som har förstörts för att människor ska kunna flytta tillbaka till sina egna hus och inte behöva bo som internflyktingar på ett center.

– Vi ger även humanitär assistans som kontantstöd till människor som flytt, förlorat sina jobb och alla sina ägodelar. De behöver pengar för att kunna hyra någonstans att bo, köpa mat och kläder till sina barn. Vi ger också materiell nödhjälp som madrasser, kuddar och sängkläder till den som har flytt exempelvis från Mariupol till Kiev. Det kan vara köksutrustning som behövs för att starta ett nytt hem.

– Utöver vårt arbete i UNHCR så arbetar FN via UNICEF med att hjälpa barn som inte kan gå i skolan, de får skola online. Världsmedelsprogrammet, WFP, ger stöd med mat. Världshälsoorganisationen, WHO, bidrar till att återuppbygga sjukvården, osv.

Ukrainas befolkning har minskat kraftigt sedan landet blev självständigt vid Sovjetunionens upplösning. Nu har ytterligare flera miljoner flyktingar lämnat landet. Finns det en risk att de blir kvar utanför Ukraina? Vad kan omvärlden göra för att hjälpa Ukraina att locka tillbaka och behålla sin befolkning?

– Våra studier visar att hoppet och viljan att återvända fortfarande är stabilt och högt bland flyktingarna. I vår senaste studie uppger 76 procent av flyktingarna utomlands att de hoppas och planerar för att återvända till Ukraina. Det största hindret är bristen på säkerhet, inklusive landminor. Det som kan göra det möjligt att återvända är hjälp med att återuppbygga bostäder och hjälp med att få ett arbete. Det är också viktigt att lokal service som skola och sjukvård byggs upp igen och fungerar i ens hemområde. Så hoppet om att återvända är högt och viljan är hög. Vi kan bidra till att folk kan bygga upp sina hem och med projekt som ger arbets-tillfällen.

– När jag reser runt och möter flyktingar ser jag att vårt stöd med att bygga upp hem och skolor och ge kontantstöd har en viktig materiell betydelse. Men den psykologiska betydelsen kan vara ännu viktigare, att ukrainare vet att de inte är ensamma och bortglömda. De känner att svenskar och andra länders befolkningar fortfarande ser vad som händer i Ukraina. Att vi ser hur invasionen drabbar helt vanliga människor och att vi vill visa vårt stöd. Det stödet betyder otroligt mycket för människors motståndskraft. Då finns det hopp om att Ukraina är ett land som man kan stanna kvar i, som man kan återvända till och där ens barn kan ha sin framtid. Vårt stöd ger flyktingar hopp om att kunna återvända hem.

Ukraina kämpar för frihet – men tågen går

Västerbottens-Kuriren 22/8 2023

Inför Ukrainas självständighetsdag skriver Jonas Sjöstedt en rapport från sin resa från Umeå till Kiev med tåg 94.

Det är sommar och varmt i Warszawa, många är klädda i shorts och linnen. På järnvägsstationen Warszawa Wschodnia ser jag resenärer med fiskeredskap och cyklar på perrongen.

Bland de moderna polska tågen till Lublin, Suwalki och Kolobrzeg rullar det in ett helt annat tåg, gamla sovvagnar målade i blått och gult. Det är det dagliga nattåget 94 till Kiev. På perrongen är stämningen allvarlig och många har mycket bagage. De flesta som reser är kvinnor och barn. En mormor som blir kvar i Polen tar avsked av sin dotter och sitt barnbarn. Kanske ska barnbarnet tillbaka till skolstarten i Ukraina. Dottern pratar för att hålla stämningen uppe, men i mormors ögon blänker tårarna. Det är många sammanbitna miner och tårfyllda ögon. De som reser ska tillbaka till kriget, till ryska raketer, nätter i skyddsrum och bekanta som stupar vid fronten.

Min sovkupé är sliten, den ukrainska vagnen är byggd under sovjettiden. I stället för luftkonditionering fläktar det från öppna fönster i den varma sommarkvällen. När vi når gränsstationen i sydöstra Polen är det mörkt. Vi står bland tankvagnar för bränsle och godsvagnar för spannmål på en rangerbangård. Här över denna gräns rör sig flyktingar och resenärer, här forslas varor och vapen in till det kämpande Ukraina, bland annat från Sverige. Några flyg går inte, vägarna är dåliga, men tågen har rullat varje dag under hela kriget trots ryska bomber. De första avgörande dagarna när de ryska styrkorna stoppades rullade tågen dygnet runt ända fram till fronten fyllda med flyktingar åt ena hållet och soldater åt det andra. Järnvägen är Ukrainas livlina.

Min sovkupé är sliten, den ukrainska vagnen är byggd under sovjettiden. Foto: Jonas Sjöstedt

På den ukrainska sidan gränsen är kontrollen smidig, den kvinnliga gränspolisern ger mig mitt stämplande pass med en vänlig nick och ett ”välkommen till Ukraina”. Sedan hissas vagnarna upp med jättelika domkrafter för att byta tågets boggier, i Ukraina är det en annan spårvidd. Det slamrar och skakar. Jag somnar sent när vi rullar vidare österut. Samma natt faller ryska raketer över västra Ukraina som vi reser igenom.

När jag vaknar är det soluppgång. I Rivne lastas vattenmeloner ur en lastbil på en marknad som just öppnar. Jag får en kopp te av vagnsvärden. De är många som arbetar på Ukrainas järnväg, fler än 200 000. I varje sovvagn finns en ansvarig värd. Jag ser män och kvinnor i reflexvästar som arbetar längs spåren. De har haft enorm betydelse under kriget, bombade järnvägsspår har reparerats snabbt. När städer som Cherson har befriats har tågen börjar rulla dit igen efter någon dag.

Min resa började på Umeå C. Natttåget till Göteborg var överfullt, under flera dagar hade natttågen varit inställa efter en urspårning utanför Hudiksvall och nedfallna träd på banan mellan Sundsvall och Ånge. I mitt stilla sinne undrar jag hur många dagar det fragmenterade och privatiserade svenska järnvägsunderhållet skulle klara ett krig. Ukraina visar hur viktig en fungerande järnväg är för ett lands beredskap.

På väg in genom nordvästra Kiev passerar tåget förorter vars namn jag lärt mig under kriget. I Irpin slogs ryssarna tillbaka, i Butja massakrerades och torterades civila ukrainare, på flygplatsen i Hostomel stoppade ukrainska förband ryska luftlandsättningar. En kvart senare rullar vi in på Kievs centralstation, så nära var de ryska styrkorna att inta Ukrainas huvudstad.

Mitt tåg till Göteborg blev en dryg timme försenat. Till Kiev anländer mitt tåg i tid. På den soliga perrongen väntar anhöriga och vänner med blommor, leenden och kramar. Vid ett tåg som ska till Sumy ser jag en ung soldat kyssa och krama sin flickvän innan han åker.

Ukraina kämpar för sin frihet, och tågen rullar genom landet dag som natt.

”Det skapar samhörighet när man blir anfallen”

ETC 29/8, 2023

Politiken i Ukraina har under många år dominerats av marknadsliberala idéer och inflytande från mäktiga oligarker. Korruption är en av landets stora utmaningar.

Men det finns även en vänster, en feministisk rörelse, aktiva fackföreningar och en hbtq-rörelse. Dagens ETC möter Ukrainas viktigaste vänsterrörelse, Sotsialnyi Rukh, Sociala rörelsen.

När jag träffar Zakhar Popovych, Denys Pilash och Vitalii Dudin en varm augustidag är de väldigt tydliga. Ett bättre Ukraina kan bara byggas om Rysslands aggression och ockupation slås tillbaka. De uppmanar vänsterkrafter i andra länder att öka stödet till Ukraina, även leveransen av vapen. Men det innebär inte att de ger något okritiskt stöd till landets regering. De har varit hårda kritiker av de försämringar av arbetsrätten och löntagarnas villkor som har skett även efter att Rysslands fullskaliga invasion inleddes i februari 2022.

Vitalii Dudin: Vi tycker att det är viktigt att hela samhället är starkt för att klara konflikten med Ryssland, det gäller även sådant som sjukvård och järnväg. Vi behöver en debatt om det, men regeringen är inte så intresserad. När det har ordnats forum för återuppbyggnad var inte fackföreningarna inbjudna, det är ett stort problem. Vi behöver plattformar för att diskutera sociala frågor, industripolitik och hur återuppbyggnaden ska gå till.

Ukrainas återuppbyggnad riskerar att dikteras av villkor och krav från långgivare och internationella organisationer. Men det är inte det största bekymret för Sotsialnyi Rukh som har för avsikt att bilda ett vänsterparti för att kunna påverka politiken mer.

Denys Pilash: Jag är mer bekymrad för att återuppbyggnaden ska skötas av den ukrainska härskande klassen. Liksom i flera andra länder i östra Europa så tenderar de att vara ännu mer nyliberala än sina motsvarigheter i västra Europa. EU är ganska nyliberalt, men våra nyliberaler är faktiskt ännu värre. Nu i krigstiden behövs inte bara en expansion av militären, vi

behöver också en stark välfärdsstat. Ändå fortsätter de med sina planer på privatisering och de stänger ned fungerande sjukvård. Det är så kontraproduktivt, men de tror att det inte finns något alternativ.

Vitalii Dudin: För att hjälpa Ukraina till en nystart har vi föreslagit att vårt lands statsskuld ska avskrivas. I början av kriget fick det kravet mycket stöd bland vänsterpartier utomlands. Men vårt finansministerium tycker inte om det, de är allra värst.

Denys Pilash: Finansministeriet var rädda för hela idén för att det skulle underminera Ukrainas trovärdighet bland investerare. Men när de såg att det fanns stöd i Europa och USA, till och med från ledamöter i den amerikanska kongressen som stöder kravet så mjukade de upp sin position.

Kontakt med ryska grupper

Ukraina är ett låglöneland. Det finns intresse från västerländska storföretag att flytta produktion till landet, inte minst när det gäller vapen och drönare som används av militären.

Denys Pilash: När våra medlemmar i oberoende fackföreningar har träffat andra fackliga representanter internationellt så insåg de att de är absolut sämst betalda, ofta fyra-fem gånger lägre betalda än arbetare i andra länder. Det behövs en global samordning av fackföreningar för att sätta press på varje nivå.

Den ukrainska vänstern är skarpt kritisk till vänstergrupper som inte tar avstånd från Rysslands invasion. De menar att de grupperna sviker ett folk som utsätts för en imperialistisk aggression. Samtidigt har vänstern i Ukraina många internationella kontakter och får stöd från en rad vänsterrörelser och partier.

Zakhar Popovych: Vi är glada över det internationella stödet, tack så mycket. Kriget kommer att hålla på flera år, ingen vet hur länge. Men vi vill också tala om hur återuppbyggnaden ska se ut efter kriget.

Den ukrainska vänstern har haft goda kontakter med delar av vänstern i Ryssland.

Denys Pilash: Inför kriget hade vi tät kontakt med den ryska socialistiska rörelsen RSD och vi gjorde ett antal gemensamma uttalanden. De ryska socialisterna tog ansvar för att debattera mot de som sökte argument för att försvara Ryssland. De klargjorde att regeringen i Ryssland är extremhöger och har förstört alla oberoende vänsterrörelser inom landet. Men nu är de flesta av de aktiva i den ryska socialistiska rörelsen i exil. De har haft medlemmar som har kandiderat till parlamentet i Ryssland som tog ställning mot kriget, men de har också tvingats gå i exil. Det finns grupper och nätverk i Ryssland som arbetar underjordiskt, de gör attentat mot järnvägen. Men det är mycket små grupper. Trots det är de effektiva i sitt arbete mot Rysslands krig. Men nästan allt motstånd har förstörts av den ryska regimen.

”80 procent för Nato”

I Ukraina finns det ett betydande folkligt stöd för att landet ska gå med i EU och Nato. I vänstern ser man både för- och nackdelar med ukrainskt EU-medlemskap.

Denys Pilash: Det är en svår fråga. Ukraina närmar sig EU ekonomiskt och vid någon tidpunkt kommer vår ekonomi att absorberas av EU:s. Vi förstår att EU är nyliberalt, unionen är inte uppbyggd för folket. EU är uppbyggt för kapitalet, unionen ska gynna deras vinster. Men i många EU-länder, som Ungern och Polen, är situationen så dålig att det är bra att man kan peka på EU:s krav för att bevara yttrandefrihet och mänskliga rättigheter. I Ukraina bygger alla in sina egna förhoppningar i tanken på ett medlemskap i EU. När vi talar med folk i företagsvärlden så säger de att EU är bra för att det handlar om avregleringar och liberaliseringar som de vill ha. När vi talar med folk från de etablerade fackföreningarna så säger de

att EU är bra för det handlar om starka fackföreningar och sociala rättigheter på EU-nivå. De hänvisar till EU:s standards när de kritiserar fackföreningsfientlig lagstiftning som lagts fram här nyligen.

Vitalii Dudin: EU har underminerats av nyliberalismen, där förs den politik som passar marknaden bäst. Men vi fruktar våra inhemska politiker mer. Deras förmåga att förstöra saker är mycket större än hos EU och andra internationella institutioner. Ekonomiskt skulle det vara svårt för Ukraina att gå med i EU på grund av den ojämlika styrkan i våra ekonomier och våra industrier. Det kan bli obalanser i handeln, vi behöver skydda oss och vår ekonomi. När det gäller politik och lagstiftning tror vi att europeisk integration kan ge oss visst skydd mot ingrepp i våra rättigheter som medborgare och arbetare. Därför är vi inte emot det. Men när det gäller Natomedlemskap så behöver Ukraina inte det. Nato kan inte ge oss skydd, det innebär istället att vi förlorar suveränitet.

Denys Pilash: Vi skulle hamna i en militär allians med USA, Turkiet och Frankrike som har sina egna smutsiga affärer. Men Nato har sin bästa försäljare i Putin, stödet för Natomedlemskap har stigit enormt i Ukraina. Om det var en folkomröstning skulle minst 80 procent rösta för medlemskap.

Tillbakavisar nazikritiken

I den ryska propagandan för att rättfärdiga kriget hävdas det ofta att Ukraina är fascistiskt eller nazistiskt. Det tillbakavisas bestämt av den ukrainska vänstern. De påpekar att bara omkring två procent av väljarna röstade på extremhögern i det senaste valet. Under senare år har extremhögerens inflytande inom militären minskat kraftigt. Istället finns det tecken på att kriget har svetsat samman landet med dess olika befolkningsgrupper. Det gäller även landets minoriteter:

Vitalii Dudin: Krimtatarerna, muslimer i allmänhet och de som har judisk tro är inkluderade på ett sätt som de aldrig har varit tidigare. Den mest diskriminerade och utsatta gruppen i vårt land är romerna, de har mött mycket negativ särbehandling exempelvis när de rest över gränserna. Men oproportionerligt många romer tjänstgör i armén. Många av de andra ukrainare som slåss sida vid sida med dem vid fronten överkommer sina fördomar.

Denys Pilash: De flesta ukrainare är emot extremhögerens etniska nationalism. I senaste presidentvalet valdes en kosmopolitisk inkluderande person istället för en oligarkpresident som flyttat sig i riktning mot konservativ nationalism.

”Kan få en unik chans”

Miljoner ukrainare har fått fly undan den ryska invasionen. Tiotusentals har dödats eller skadats i bombningar och strider. Kan upplevelserna av kriget trots det innebära att befolkningen svetsas samman och får en annan bild av sitt land?

Vitalii Dudin: Ja, den möjligheten finns. För det första stärks tron på det gemensamma goda. Att staten ska vara till för sociala betydelsefulla funktioner för folk. Som att det finns omsorg, säkerhet och en fungerande ekonomi. Idén om ett gemensamt allmänintresse har blivit mycket tydligare än före kriget. Kriget har inneburit att tanken om isolationism har bekämpats, folk ser hur beroende Ukraina är av omvärlden och dess stöd både militärt och humanitärt. De som har flyttat till Europa som flyktingar förändras intellektuellt. Ukraina kan få en unik chans att återstarta vår ekonomi på ett mer socialt rättvist sätt efter kriget.

Zakhar Popovych: Ibland finns bilden av att Ukraina har uppstått det senaste året och att Putin skapade och konsoliderade Ukraina genom invasionen. När man blir anfallen håller man ihop, det skapar samhörighet. Men Ukraina har funnits länge. Vi har haft en välutbildad befolkning. Vi har en stor maskinindustri, utvecklade järnvägar, kollektivtrafik. Det kanske inte är lika bra

som i Sverige. Men det är mycket bättre än i många andra länder. Vi har varit en modern nation under lång tid. Miljoner ukrainare med sämre ekonomi flyttade till EU-länder redan före kriget. De kunde inte hitta bra arbete här. De åkte till Europa och fann att levnadsnivån inte var så mycket bättre där som de trodde. Ukrainare är vana vid att klaga på vår sjukvård som är dålig. Men vi fann att det inte var så mycket bättre i andra delar av Europa, den kunde vara mindre tillgänglig. Känslan av att tillhöra Ukraina hänger också ihop med insikten om att vi är bättre än vad vi trodde tidigare.

För att vänstern i Ukraina ska kunna påverka politiken måste de ryska ockupanterna slås tillbaka. Om vänstern internationellt inte ger dem stöd så påverkas de negativt:

Vitalii Dudin: Vänstern måste vara på de förtryckta folkens sida. Vänstern måste vara på samma sida som de som drabbas av aggression. Är man antifascist och mot imperialism så måste man stödja Ukraina inklusive militärt, humanitärt och ekonomiskt stöd. Ju snabbare vi kan kasta ut de ryska invasionsstyrkorna, desto snabbare kan vi börja arbeta för bättre sociala villkor i vårt land.

Lästips

Fler Jonas Sjöstedt-artiklar om kriget i Ukraina på Marxistarkivet:

[Vad ska den nordiska vänstern göra i Nato?](#) (ur norska *Klassekampen*)

[Jonas Sjöstedt i Ukraina - artikelsamling](#) (ur *Flamman*)

[Låt all export av ammunition gå till Ukraina](#) (ur *GP* 11/ 3 2024)

Se även:

[Tvingas min vän Olga fly nu när Putin invaderat Ukraina?](#) (Arbetet 24/2 2022)

[Med tåg genom krigets Ukraina](#) (*Dagens Arena* aug 2023)

Om Putins Ryssland:

[Vart går Ryssland? Olycksbådande ideologiska tendenser](#) (april 2022)

Clara Apt: [Rysslands hotfulla Ukraina-retorik](#) (april 2023)

Ilja Budrajtskis: [Krig, fascistisering och motstånd: perspektiv på den ryska imperialismen](#) (februari 2024)

Vladimir Putin: [Om den historiska enheten mellan ryssar och ukrainare](#) (juli 2021) och [Tal där Putin tillkännager den "militära specialoperationen"](#) (24 februari 2022)

Zbigniew Marcin Kowalewski: [Erövringen av Ukraina och den ryska imperialismens historia](#) (juni 2022)